

Pawsitive vibes: De invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn

Tegenwoordig heerst er een groeiende maatschappelijke discussie over de negatieve impact van huiskatten (*Felis catus*) op de lokale fauna¹. Er wordt geschat dat katten in Nederland jaarlijks tussen de 58 en 861 miljoen dieren doden, waarvan een derde vogels is². Een veelbesproken optie om deze negatieve impact te verminderen, is het binnenshuis houden van katten. Terwijl er veel onderzoek is gedaan naar de impact van het jachtgedrag van katten op het welzijn van de lokale fauna, is er weinig onderzoek gedaan naar de gevolgen voor het welzijn van de binnengehouden katten in een thuissituatie³. Dit artikel zal de effecten hiervan bespreken.

Hoe beoordeel je dierenwelzijn?

Om dierenwelzijn te meten, is het belangrijk om eerst te definiëren wat dierenwelzijn precies inhoudt. Het bekendste concept van dierenwelzijn is het concept van de vijf vrijheden: 1) vrijheid van honger of dorst, 2) vrijheid van ongemak, 3) vrijheid van pijn, letsel of ziekte, 4) vrijheid om normaal gedrag te kunnen vertonen en 5) vrijheid van angst en stress. Deze benadering van dierenwelzijn is echter verouderd. Zo wordt er geen rekening gehouden met de factoren die het welzijn kunnen bevorderen; afgezien van de vierde vrijheid worden alleen factoren benoemd waar de afwezigheid ervan zorgt voor positief welzijn. Bovendien is de veronderstelling dat

Geschreven door Marieke van Rooijen,
Bachelordiploma Diergeneeskunde

het wegnemen van negatieve factoren resulteert in een positief welzijn, niet per se waar. Deze negatieve factoren kunnen een dier juist in staat stellen om om te gaan met zijn omgeving. Pijn zorgt er bijvoorbeeld voor dat een dier het aangetaste lichaamsdeel beschermt⁴.

De meest recente ontwikkeling op het gebied van dierenwelzijn is het idee dat dieren hun eigen behoeften kunnen inschatten en dat dit de basis vormt van hun welzijn. Hieruit volgt het dynamisch concept van dierenwelzijn, dat de Faculteit Diergeneeskunde van Universiteit Utrecht aanhoudt: "Een individu verkeert in een staat van welzijn wanneer

het in staat is zich actief aan zijn levensomstandigheden aan te passen en daarmee een toestand kan bereiken die het als positief ervaart". In dit artikel zal deze definitie van dierenwelzijn worden gehanteerd. Wanneer het aanpassingsvermogen van een dier wordt overschreden, zal het niet langer in staat zijn om zich aan te passen aan zijn omgeving en zal het een toestand bereiken die wordt gekenmerkt door fysiologische reacties en gedragingen zonder aanpassingswaarde (stereotiep gedrag)^{4,5}. Voorbeelden hiervan zijn luchtzuigen en weven bij paarden of ijsberen bij dierentuindieren.

Het beoordelen van dierenwelzijn wordt aanzienlijk bemoeilijkt door het feit dat dieren niet onze taal spreken. Daarom is het belangrijk om meerdere factoren te meten om dierenwelzijn te beoordelen. Drie van de meest gebruikte factoren zijn: 1) de fysieke gezondheid en het biologisch functioneren van het dier, 2) het vermogen van het dier om natuurlijk en soortspecifiek gedrag te uiten en 3) de subjectieve ervaring van het dier zelf. De meeste onderzoeken beperken zich tot het onderzoeken van een van deze factoren, maar de combinatie van deze factoren is een betere manier om dierenwelzijn te beoordelen⁶. In dit artikel zal worden besproken wat het effect is van het binnenhouden van katten op deze drie factoren.

De effecten van het binnenhouden van katten op de fysieke gezondheid en het biologisch functioneren

Diergezondheid is een essentiële factor in verband met het welzijn van dieren. Wanneer de gezondheid van een dier in gevaar komt, beperkt dit

zijn vermogen om te voldoen aan de eisen van de omgeving, wat mogelijk een bron van pijn en stress zou kunnen veroorzaken⁴. Het naar buiten laten van katten gaat gepaard met een negatief effect op diergezondheid, vanwege een verhoogd risico op ziekten of verwondingen door verkeersongelukken, roofdieren of gifstoffen⁷. Aan de andere kant kan juist het binnenshuis houden van katten leiden tot problemen, zoals verveling, gebrek aan activiteit en chronische stress, waardoor de kans op obesitas, hyperthyreoidie, FORL (feline odontoclastic resorptive lesions), FUS (feline urologic syndrome), FIC (feline idiopathic cystitis) en gedragsproblemen toeneemt. Het is belangrijk om te benoemen dat sommige onderzoeken deze correlaties niet hebben gevonden. De uitdaging bij het uitvoeren van dit soort onderzoeken is dat er mogelijk versturende

Gedrag	Veranderingen veroorzaakt door stress
Voedselinname	Neemt normaal gesproken af maar kan in bepaalde omstandigheden toenemen
Verzorging	Neemt normaal gesproken toe maar kan in bepaalde omstandigheden afnemen
Algemene activiteit	Neemt af
Spelen	Neemt af
Exploratief gedrag	Neemt af
Gezichtsmarkering	Neemt af
Positieve interacties met andere katten en mensen	Neemt af
Vocalisatie	Neemt toe
Waakzaamheid	Neemt toe
Verstoppen	Neemt toe
Urine sproeien	Neemt toe
Agressief gedrag	Neemt toe
Compulsieve gedragingen	Nemen toe

Tabel 1: De meest voorkomende gedragingen van katten die te zien zijn bij stress⁹

factoren zijn. Raskatten hebben bijvoorbeeld een grotere neiging om binnenshuis te worden gehouden, zijn genetisch vatbaar voor specifieke erfelijke ziektes en krijgen mogelijk anders andere behandelingen dan katten zonder ras⁸.

De effecten van het binnenhouden van katten op het uiten van natuurlijk en soortspecifiek gedrag

Het dierenwelzijn komt in het gedrang als dieren niet in staat zijn om natuurlijk en soortspecifiek gedrag te vertonen⁹. Uit onderzoek van Foreman-Worsley et al (2021) blijkt dat slechts 8.2% van de 2104 katten die binnenshuis leefden in een willekeurige testgroep, ervoor kozen om binnen te blijven wanneer ze de kans kregen om naar buiten te gaan. Dit betekent dat de overgebleven 91.8% van de binnenkatten liever toegang tot buiten zouden hebben¹⁰. Katten hebben hun jachtinstinct behouden: ze zullen ook jagen als ze alle noodzakelijke nutriënten binnenkrijgen in het door de eigenaren gegeven voedsel¹¹. Katten die binnenshuis leven, krijgen niet de kans om te jagen. Het verstrekken van toegang naar buiten bevordert bovendien het nachtelijke ontdekkingsgedrag van katten¹². Het niet vertonen van hun natuurlijke gedrag kan tot stress of frustratie leiden. Het uiten van stress verschilt per kat. Dit hangt af van zowel de leefomgeving als het temperament van de kat. In tabel 1 zijn de meest voorkomende gedragingen te zien die worden veroorzaakt door stress⁹.

De effecten van het binnenhouden van katten op de subjectieve ervaring van de kat zelf

Het is moeilijk om de subjectieve ervaring van een kat vast te stellen, aangezien mensen en katten niet dezelfde taal spreken. Daarom is het belangrijk om indicatoren te vinden voor de subjectieve beleving van katten. De Feline Five kan een goede indicator zijn. Litchfield et al. identificeerden vijf persoonlijkheidsfactoren bij katten, die zij de 'Feline Five' noemden¹³. Deze persoonlijkheidsfactoren zijn Neuroticisme (een kenmerk van katten die verlegen, achterdochtig, onzeker en angstig zijn), Extraversie, Dominantie, Impulsiviteit en Vriendelijkheid. Elke individuele kat zal in verschillende situaties op deze vijf factoren hoog of laag scoren op een schaal. Katten die hoog scoren op 'Impulsiviteit', kunnen zich in een stressvolle omgeving bevinden,

Figuur 1: Twee katten die bezig zijn met allorubbing¹⁸

terwijl lage scores op 'Impulsiviteit' en hoge scores op 'Vriendelijkheid' erop kunnen wijzen dat de kat zich op zijn gemak voelt in zijn omgeving¹³.

Stress is ook een goede maatstaf voor subjectieve ervaringen. Binnenomgevingen zijn vaak voorspelbaarder voor katten dan buitenomgevingen. Een omgeving die te voorspelbaar en niet-stimulerend is, kan verveling en stress veroorzaken¹⁴. FIC (een stressgerelateerde ziekte) wordt geassocieerd met het binnenhouden van katten¹⁵. Barry en Crowell-Davis ontdekten dat binnenkatten minder bezig waren met allorubbing¹⁶. (Allorubbing is een gedraging waarbij een deel van het lichaam tegen een andere kat wordt gewreven¹⁷, zie Fig. 1). De onderzoekers gaven hiervoor onder andere de verklaring dat binnenkatten stabiele groepsleden zijn¹⁶. Er is echter vastgesteld dat stress een afname van allorubbing veroorzaakt, wat dus zou kunnen betekenen dat binnenkatten meer stress ervaren⁹.

In 2023 werd een enquête uitgevoerd waaruit bleek dat katten die uitsluitend binnenshuis gehuisvest waren, significant hogere scores vertoonden op het gebied van kwaliteit van leven en relaties tussen katten en verzorgers - in tegenstelling tot katten met toegang naar buiten. Hiervoor zijn vier mogelijke verklaringen. Ten eerste is de relatie tussen katten en mensen essentieel voor het welzijn van katten. Een goede relatie zal daarom waarschijnlijk de scores op het gebied van kwaliteit van leven verhogen. Ten tweede hebben eigenaren van binnenkatten beter zicht op de gezondheid van hun kat. Daardoor kunnen ze sneller en adequater reageren op gedragsveranderingen door veranderingen door te voeren in huis of een dierenarts te bezoeken. Ten derde hebben eigenaren van binnenkatten mogelijk meer mogelijkheden om interacties aan te gaan met hun kat, zoals spelen. De laatste verklaring is dat kattenbezitters die een sterke band met hun kat hebben, hun kat eerder binnen zullen houden, omdat ze zich meer zorgen maken over hun

veiligheid. Ze zijn mogelijk ook meer bereid om aan de speel- en verrijkinsbehoefte van hun kat te voldoen¹⁹.

Aan de andere kant is er ook onderzoek dat suggereert dat het beperken van de toegang naar buiten negatief effect kan hebben op de katten. Katten met beperkte buitenshuis toegang vertonen meer probleemgedrag dan katten met onbeperkte buitenshuis toegang²⁰. Andere onderzoekers ontdekten echter dat de kans op gevechten 3,4 keer groter is in huishoudens met buitenkatten dan in huishoudens met alleen binnenkatten²¹.

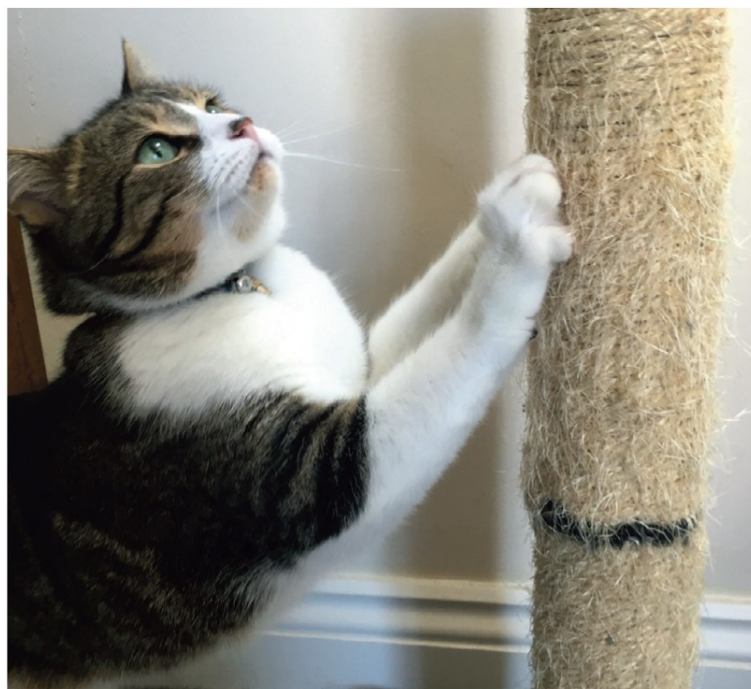
Conclusie

Er bestaat dus veel tegenstrijdige literatuur over de invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn. Van de drie factoren voor het beoordelen van dierenwelzijn is er één factor met een eenduidige conclusie: het binnenhouden van katten bemoeilijkt het vertonen van natuurlijk en soortspecifiek gedrag. Voor de andere twee factoren ('fysieke gezondheid en biologisch functioneren' en 'subjectieve ervaring van het dier zelf') is er nog veel tegenstrijdigheid in de literatuur te vinden. Hierdoor is er geen eenduidig antwoord te geven op de vraag: "Zorgt het binnenhouden van katten voor een verminderd welzijn?" en kan het dus niet volledig worden uitgesloten dat binnenkatten een verminderd welzijn ervaren. Daarom is het van belang voor katteneigenaren met een binnenkat om maatregelen te implementeren die stress kunnen verlagen en daardoor het dierenwelzijn kunnen verbeteren. Enkele voorbeelden hiervan zijn: het verstrekken van zogenaamde verticale

plaatsen (zoals een krabpaal, zie Fig. 2), verschillende behoeften ver genoeg uit elkaar plaatsen (zoals een kattenbak en een waterbak), de kat zelf het sociale contact met mensen laten bepalen, het spelen van achtergrondmuziek, feromoontherapie zoals Feliway™, spelen met de kat en nutritionele verrijking door voedselspellen^{15,19,23,24}.

Figuur 2: Een kat die gebruikmaakt van een kattenkrabpaal, wat een goede manier kan zijn voor het verbeteren van dierenwelzijn²⁵

Referenties

1. Foreman-Worsley, R. & Farnworth, M.J. (2019) A systematic review of social and environmental factors and their implications for indoor cat welfare. *Applied Animal Behaviour Science*. p 220.
2. Vermeulen, L. (2022) Vogelvrije vogels? De ethiek van het houden van katten. *Podium voor Bio-ethiek*. 29(1), pp 19-23.
3. Bradshaw, J. (2018). Normal feline behaviour: ...and why problem behaviours develop. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 20(5), pp 411-21.
4. Arndt, S.S., Goerlich, V.C. & van der Staay, F.J. (2022) A dynamic concept of animal welfare: The role of appetitive and adverse internal and external factors and the animal's ability to adapt to them. *Frontiers in Animal Science*. 3.
5. Dierenwelzijn - Faculteit Diergeneeskunde - Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 12-11-2023. <https://www.uu.nl/organisatie/faculteit-diergeneeskunde/dierenwelzijn>
6. Henning, J., Fernandez, E., Nielsen, T. & Hazel, S. (2022) Play and welfare in domestic cats: Current knowledge and future directions. *Animal Welfare*. 31(4), pp 407-21.
7. Tan, S.M.L., Stellato, A.C. & Niel, L. (2020) Uncontrolled outdoor access for cats: An assessment of risks and benefits. *Animals*. 10(2).
8. Rochlitz, I. (2005) A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*. 93(1), pp 97-109.
9. Amat, M., Camps, T. & Manteca, X. (2016) Stress in owned cats: behavioural changes and welfare implications. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 18(8), pp 577-86.

10. Foreman-Worsley, R., Finka, L.R., Ward, S.J. & Farnworth, M.J. (2021) Indoors or outdoors? An international exploration of owner demographics and decision making associated with lifestyle of pet cats. *Animals*. 11(2), pp 1-25.
11. Cecchetti, M., Crowley S.L. & McDonald R.A. (2021) Drivers and facilitators of hunting behaviour in domestic cats and options for management. *Mammal Review*. 51(3), pp 307-22.
12. Parker, M., Serrja, J., Deputte, B.L., Ract-Madoux, B., Fautin, M. & Challet, E. (2022) Comparison of Locomotor and Feeding Rhythms between Indoor and Outdoor Cats Living in Captivity. *Animals*. 12(18).
13. Litchfield, C.A., Quinton, G., Tindle, H., Chiera, B., Kikillus, K.H. & Roetman, P. (2017) The 'Feline Five': An exploration of personality in pet cats (*Felis catus*). *PLOS ONE*. 12(8).
14. van Rooijen, J. (1991) Predictability and boredom. *Applied Animal Behaviour Science*. 31(3), pp 283-7.
15. Lawson, G.T., Langford, F.M. & Harvey, A.M. (2020) The environmental needs of many Australian pet cats are not being met. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 22(10), pp 898-906.
16. Barry, K.J. & Crowell-Davis, S.L. (1999) Gender differences in the social behavior of the neutered indoor-only domestic cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 64(3), pp 193-211.
17. Vitale, K.R. (2022) The Social Lives of Free-Ranging Cats. *Animals*. 12(1).
18. Vitale, K.R. (2018) Tools for managing feline problem behaviors: Pheromone therapy. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 20(11), pp 1024-32.
19. Henning, J., Nielsen, T., Fernandez, E. & Hazel, S. (2023). Cats just want to have fun: Associations between play and welfare in domestic cats. *Animal Welfare*. 32.
20. Heidenberger, E. (1997) Housing conditions and behavioural problems of indoor cats as assessed by their owners. *Applied Animal Behaviour Science*. 52(3-4), pp 345-64.
21. Levine, E., Perry, P., Scarlett, J. & Houpt, K.A. (2005) Intercat aggression in households following the introduction of a new cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 90(3), pp 325-36.
22. Ramos, D. (2019) Common feline problem behaviors: Aggression in multi-cat households. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 21(3), pp 221-33.
23. Ellis, S.L.H., Rodan, I., Carney, H.C., Heath, S., Rochlitz, I. & Shearburn L.D. (2013) AAFP and ISFM feline environmental needs guidelines. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 15(3), pp 219-30.
24. Snowdon, C.T., Teie, D. & Savage, M. (2015) Cats prefer species-appropriate music. *Applied Animal Behaviour Science*. 166(1), pp 106-11.
25. DePorter, T.L. & Elzerman, A.L. (2019) Common feline problem behaviors: Destructive scratching. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 21(3), pp 235-43.

